

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission ehdotus eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2026 ja asetuksen 2025/202 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission ehdotus eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2026 ja asetuksen 2025/202 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta (E 70/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Atso Romakkaniemi, Luonnonvarakeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- Tornio-Muoniojokiseura ry
- WWF Suomi

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Valtioneuvoston selvitys koskee komission 26.8.2025 antamaa ehdotusta Itämeren vuoden 2026 suurimmista sallituista saaliista ja kalastuskiintiöistä.

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2026 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävästä enimmäistuotosta (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Valtioneuvosto edellyttää, että TAC:ien vahvistamisessa noudatetaan neuvoston vuonna 2023 tekemää linjausta, jonka mukaan TAC:t vahvistetaan monivuotisen suunnitelman artiklan 5 mukaisesti silloin, kun kalakanta on alle Btrigger -tason.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Lohikantojen vahvistaminen on Suomelle prioriteetti. Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen perusteella vuodeksi 2026 ratkaisua, jonka mukaan TAC asetettaisiin 30 000 lohen merisaaliin (kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen) perusteella siten, että määrästä vähennetään komission ehdotuksen mukaisesti vapaa-ajankalastuksen saalis (660 lohta), ilmoittamattomat saaliit (1 500 lohta), hylkeiden vahingoittamat (1 890 lohta) sekä alamittaisina vapautetut ja kuolleet lohet (320 lohta) sekä Venäjän osuutena 93 lohta, jolloin TAC asetettaisiin 25 487 loheksi (komissio laskennassa on kuitenkin virhe, TAC:n pitäisi olla 25 537 lohta). Suomen kiintiö olisi 6 586 lohta (korjauksen jälkeen 6 599 lohta), joka olisi ennätyksellisen pieni.

Komissio ehdottaa, että TAC vahvistettaisiin vain sivusaaliita varten. Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voitaisiin kuitenkin neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti sekä kaupallisessa että vapaa-ajankalastuksessa. Osa-alueita 29N (Saaristomeri ja Ahvenanmeri) koskisi kuitenkin poikkeus, jonka mukaan kalastus voisi alkaa vasta kesäkuun alussa. Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella ja 59°30'N pohjoispuolella neljän merimailin ulkopuolella kiellettäisiin siis sekä lohen kaupallinen että vapaa-ajankalastus kokonaan. Tähän asti kyseisellä alueella on ollut sallittua rasvaeväleikattujen lohien vapaa-ajankalastus yhden lohen päiväkiintiöllä.

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta lohenkalastuksen sallimisesta ICES:n neuvon mukaisesti leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella, mutta ei tue komission ehdotusta lohenkalastuksen kieltämisestä Saaristomerellä ja Ahvenanmerellä (osa-alue 29N) toukokuussa. ICES:n varsinaisen neuvo ei mainitse tätä koskevaa kieltoa, mutta ICES indikoi raportissaan, että Ahvenanmerellä saadaan toukokuussa suhteessa paljon suojelun tarpeessa olevaa Rånejoen lohia. Tätä koskevat rajoitukset on syytä valmistella ja päättää kansallisesti.

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

Lisäksi pyritään siihen, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta ICES:n tieteellisen neuvon mahdollistamalla tasolla. On tärkeää, että tämä sitoumus säilyy EU-tasolla ja Suomella säilyy kansallisella tasolla mahdollisimman suuri harkintavara päättää siirtojen vastaan ottamisesta muilta jäsenvaltioilta. Näin Suomi pystyy kansallisesti ottamaan ICES:n tieteellistä neuvoa ja komission ehdotusta paremmin huomioon lohikantojen tilan ja lohien nousun jokiin kaikissa tilanteissa, on lohikannan tila sitten heikentymässä tai tavoitteiden mukaisesti paranemassa. Tämän mahdollisuuden hyödyntämistä harkitaan kuten aiemminkin kansallisesti lohitalanteen ja erityisesti lohien nousua jokiin koskevan viimeisimmän tiedon perusteella.

Reaktiona heikkoon lohinousuun (lukuun ottamatta yhden merivuoden lohien (kossien) vahvaa nousua Tornionjokeen) valtioneuvosto pyrkii myös siihen, että jäsenvaltiot sitoutuisivat olemaan siirtämättä vuoden 2025 lohikiintiöiden käyttämättömiä osia vuodelle 2026. Suomen osalta tämä tarkoittaisi, että 898 lohta (10 %:n käyttämätön osuus Suomen vuoden 2025 kalastuskiintiöstä, jonka komissio normaalisti siirtäisi Suomelle automaattisesti) ei siirrettäisi kuluvalta vuodelta suurentamaan vuoden 2026 lohikiintiötä.

Valtioneuvosto lähtee siitä, että lohienkalastuksen säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta (ml. kalastusmatkailu) tasapuolisesti.

Valtioneuvosto kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista ml. kaupallisen lohienkalastuksen kieltämistä siimoilla neljän merimailin ulkopuolella.

Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohien vapaa-ajankalastusta ei tulisi rajoittaa EU säännöksin.

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohienkalastusta ja että lohienkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohien monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohien TAC

Valtioneuvosto kannattaa Suomenlahden lohien TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen mukaisesti (10 232 kpl) siten, että siitä vähennetään hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %). Suomen lohikiintiö olisi 9 183 lohta.

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 55 869—62 684 tonnia.

Valtioneuvosto ei hyväksy komission ehdotusta TAC:n pienentämisestä 62 prosentilla 25 560 tonniin, joka on 30 309 tonnia vähemmän kuin ICES:n alarajan mukainen TAC. Komissio on käyttänyt monivuotisen suunnitelman artiklaa 4.6 ehdotuksensa perustana, vaikka neuvosto on järjestelmällisesti päättänyt TAC:t artiklan 5 perusteella, joka kyseisen kalakannan tilassa on sovellettava artikla ja noudattaa ICES:n neuvoa. Komission ehdotuksen toteutuminen aiheuttaisi perusteetta suurta sosioekonomista vahinkoa.

Komission menettelytapa on johtanut siihen, että sen ehdottamat TAC:t Pohjanlahden silakalle ovat vaihdelleet kestävämmällä tavalla (80 074 tonnia vuodelle 2023, 1 000 tonnia vuodelle 2024, 66 446 tonnia vuodelle 2025 ja 25 560 tonnia vuodelle 2026). Tämä aiheuttaa epävarmuutta toimialalle ja heikentää investointiolosuhteita eikä paranna kalakannan tilaa.

Valtioneuvosto ei myöskään hyväksy komissio ehdotusta siitä, että jatkossa kalastusmahdollisuuksien siirtoa vuodesta toiselle koskevaa asetusta ei sovellettaisi tilanteissa, joissa kalakanta on Btrigger ja Blim tason välissä.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 120 378—157 996 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Valtioneuvosto ei hyväksy komission ehdotusta TAC:n pitämisestä nykytasollaan 83 881 tonnissa, joka on 21 935 tonnia vähemmän kuin ICES:n alarajan mukainen TAC vähennettynä Venäjän osuudella ja Riianlahden vaellusmäärällä. Komissio on käyttänyt monivuotisen suunnitelman artiklaa 4.4 ehdotuksensa perustana, vaikka neuvosto on järjestelmällisesti päättänyt TAC:t artiklan 5 perusteella, joka kyseisen kalakannan tilassa on sovellettava artikla ja noudattaa ICES:n neuvoa.

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 23 962—35 643 tonnia.

EU:n TAC muodostuu ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus. Komissio ehdottaa TAC:ksi 34 367 tonnia.

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

Läntisen silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon mukaisesti nollasaalista läntiselle silakkakannalle.

Komissio ehdottaa läntiselle silakalle sivusaalis TAC:ia, jonka määrä puolitettaisiin nykyisestä 788 tonnista 394 tonnia. Lisäksi komissio ehdottaa, että aiemmin sallittu pienimuotoinen silakan rysä- ja verkkokalastus tulisi kielletyksi.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 176 056—230 518 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %).

Valtioneuvosto ei hyväksy komission ehdotusta TAC:n pitämisestä nykytasollaan 139 500 tonnissa, joka on 18 809 tonnia vähemmän kuin ICES:n alarajan mukainen TAC vähennettynä Venäjän osuudella. Komissio on käyttänyt monivuotisen suunnitelman artiklaa 4.4 ehdotuksensa perustana, vaikka neuvosto on järjestelmällisesti päättänyt TAC:t artiklan 5 perusteella, joka kyseisen kalakannan tilassa on sovellettava artikla ja noudattaa ICES:n neuvoa.

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sivusaalis-TAC asetetaan riittävän korkealle tasolle, jotta vältetään tilanteet, joissa sivusaalis -TAC:n pienenus rajoittaisi perusteetta muuta kalastusta.

Valtioneuvosto ei hyväksy komission ehdotusta TAC:n pienentämisestä 63 prosentilla 159 tonniin. Suomen turskakiintiö olisi tällöin vain 3 tonnia, mikä voisi helposti estää perusteetta muun sallitun kalastuksen, kuten esimerkiksi silakan troolauksen.

Valtioneuvosto kannattaa myös nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24—26.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muita kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2024—2025 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Itäisen turskakannan tavoin komission ehdotus läntisen sivusaalis TAC:n pienentämis-

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

tä 84 prosentilla 42 tonniin aiheuttaisi suurella todennäköisyydellä perusteettomia rajoituksia muissa kalastuksissa.

Punakampela

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen mukaisesti siten, että TAC on enintään 10 973 tonnia osa-alueilla 22—32.

Meritaimen

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltä jatketaan myös vuonna 2026 neljää meripeninkulmaa kauempänä perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Valtioneuvosto on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan omaaloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission ehdotus Itämeren vuoden 2026 suurimmista sallituista saaliista (Total Allowable Catch, TAC) ja kalastuskiintiöistä on annettu 26.8.2025. Valiokunta on aikaisemmin antanut lausuntonsa Itämeren vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksia koskevasta tieteellisestä neuvosta (YmVL 14/2025 vp — E 46/2025 vp). Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan ja viitaten mainittuun lausuntoonsa korostaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2026 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti ja että ICES:n tieteellinen neuvo muodostaa ainoan kestävä pohjan kalastusmahdollisuuksien vahvistamiselle. Valiokunta toteaa, että valtioneuvoston kannan peruslähdekohdat ja yksityiskohtaisemmatkin kannat ovat pitkäaikaisen linjan mukaisia. Komissio ehdottaa kuitenkin erityisesti eräitä lohta ja Pohjanlahden silakkaa koskevia uusia rajoituksia, joita valiokunta nostaa seuraavassa esiin.

Pääaltaan ja Pohjanlahden lohi

Valiokunta kannattaa valtioneuvoston tavoin ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen perusteella vuodeksi 2026 komission ehdottamaa enintään 30 000 lohen kiintiötä merialueella kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen perusteella. Komissio ehdotuksen mukaan määrästä vähennetään vapaa-ajankalastuksen saalis, ilmoittamattomat saaliit, hylkeiden vahingoittamat sekä alamittaisina vapautetut ja kuolleet lohet sekä Venäjän osuus, jolloin TAC asetettaisiin 25 487 loheksi. Suomen kiintiö olisi ehdotuksen mukaisesti ennätyksellisen pieni, 6 599 lohta.

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

Komissio ehdottaa, että TAC vahvistetaan vain sivusaaliita varten. Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voitaisiin kuitenkin neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (touku-kuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti sekä kaupallisessa että vapaa-ajankalastuksessa. Valtioneuvosto vastustaa uutta ehdotusta siitä, että Saaristomeren ja Ahvenanmeren osalta lohien kaupallinen ja vapaa-ajankalastus olisi kokonaan kielletty touku-kuussa. Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella ja 59°30'N pohjoispuolella neljän merimailin ulkopuolella kiellettäisiin sekä lohien kaupallinen että vapaa-ajankalastus kokonaan. Tähän asti kyseisellä alueella on ollut sallittua rasvaevälekattujen lohien vapaa-ajankalastus yhden lohien päiväkiintiöllä. Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta lohienkalastuksen sallimisesta ICES:n neuvon mukaisesti leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella.

Valiokunta korostaa, että kun lohien nousu Tornionjokeen ja Simojokeen on ollut vuosina 2023 ja 2024 huolestuttavan heikkoa, on ollut perusteltua kiristää kansallisesti kalastusrajoituksia sekä merellä että joessa. Tavoitteena tulee olla näiden tasapuolinen kohtelu. ICES:n neuvo sen enempää kuin komission ehdotukseen eivät antamisajankohdasta johtuen ole voineet ottaa huomioon kaikkea viimeisintä tietoa. Keskeisin ICES:n neuvon antamisen jälkeen saatu lisätieto on vuoden 2025 nousu pohjoisen lohijokiin, joka oli kahta aiempaa vuotta parempi johtuen pääosin yhden merivuoden kalojen (kossien) suuresta määrästä. Parhaiden asiantuntijoiden mukaan lohien tilanne on edelleen huolestuttava, eikä kantojen elpymisestä ole varmuutta. EU-sääntelyn osalta tavoitteena on, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuvat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta ICES:n tieteellisen neuvon mahdollistamalla tasolla. Tavoitteena on myös, että jäsenvaltiot sitoutuvat olemaan siirtämättä vuoden 2025 lohikiintiöiden käyttämättömiä osia vuodelle 2026. Käytännössä siten 10 prosentin käyttämättömyyden osuutta Suomen vuoden 2025 kiintiöstä ei siirrettäisi entiseen tapaan suurentamaan vuoden 2026 kiintiötä. Valiokunta pitää myös valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että mahdollisimman suuri harkintavara päättää siirtojen vastaan ottamisesta muilta jäsenvaltioilta säilyä, jotta voidaan kansallisesti ottaa ICES:n tieteellistä neuvoa ja komission ehdotusta paremmin huomioon lohikantojen tilan ja lohien nousun jokiin kaikissa tilanteissa ja erityisesti lohien nousua jokiin koskevan viimeisimmän tiedon perusteella, myös harkittaessa vuoden 2025 käyttämättömyyden osuuden siirtämistä vuoden 2026 kiintiöön.

Valiokunta korostaa valtioneuvoston peruslähdekohtaa siitä, että lohienkalastuksen sääätelytoimenpiteiden tulee kohdella tasapuolisesti kaupallista kalastusta ja vapaa-ajankalastusta. Luotettaviin tietoihin perustuva sääntely ja kalakantojen hoito on myös kaikkien kalastajien etu, jotta kalastusrajoituksia ei aseteta varovaisuusperiaatetta noudattaen vähäisillä tiedoilla laajemmiksi kuin on tarpeen. Vuoden 2025 alusta on tullut Suomessa voimaan kalastuslain nojalla annettu asetus, joka velvoittaa myös vapaa-ajankalastajat ilmoittamaan esimerkiksi lohisaaliistaan viipymättä ja viimeistään 14 vuorokauden kuluessa. Velvoitteen käytännön toimivuudesta ja tuloksista ei ole vielä saatavilla tietoa.

ICES:n pääaltaan lohta koskevasta neuvosta ilmenee, että vuosina 2021—2024 kaupallisen kalastuksen saalisosuus kokonaissaalista on kasvanut (noin 50 % -> 60 %) ja samalla vapaa-ajankalastuksen (ml. jokikalastus) saalisosuus on pienentynyt vastaavasti. Komission ehdotus lopettaa mahdollisuus evälekattujen lohien virkistyskalastukseen pääaltaalla ja neljän merimailin ulkopuolella vähentää entisestään vapaa-ajankalastuksen saalisosuutta. Tavoite lohienkalastuksen

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

sääätelytoimenpiteiden tasapuolisuudesta kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen välillä on siten hyvin haastava ja sen edistämiseksi tarvitaan uusia keinoja.

Pohjanlahden silakka

Valtioneuvosto ei hyväksy komission ehdotusta TAC:n pienentämisestä 62 prosentilla 25 560 tonniin, joka on 30 309 tonnia vähemmän kuin ICES:n alarajan mukainen TAC. Sen sijaan valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 55 869—62 684 tonnia. Komissio on käyttänyt monivuotisen suunnitelman artiklaa 4.6 ehdotuksensa perustana, vaikka neuvosto on järjestelmällisesti päättänyt TAC:t artiklan 5 perusteella, joka kyseisen kalakannan tilassa on sovellettava artikla ja noudattaa ICES:n neuvoa.

Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että komission ehdotuksen toteutuminen aiheuttaisi perusteettomasti suurta sosioekonomista vahinkoa. Silakkakannan toipuminen ja vakaus osoittavat, että Suomen kanta ja neuvoston ratkaisu silakan kalastuksen jatkamisesta ICES:n tieteellisen neuvon perusteella vuosina 2024 ja 2025 olivat perusteltuja. Kalakantojen suojelun ja kaupallisen kalastuksen tarpeet ovat siten yhteensovitettavissa siten, että tuloksena on kokonaisvaltainen, ennakoitava ja johdonmukainen linja. Suuret kiintiövaihtelut aiheuttavat ilman pakottavaa syytä kohtuuttoman tilanteen elinkeinolle, vaikka ravintotilanteen parannuttua silakat ovat elpyneet nälkiintymisestä, ja niiden kunto on hyvä kaikissa kokoluokissa.

Varovaisuusperiaate ja luotettavan tutkimustiedon lisääminen

Valiokunta korostaa sen merkitystä, että ICES soveltaa varovaisuusperiaatetta neuvoissaan eli epävarmuuden vallitessa suositellaan mieluummin liian pieniä kuin liian suuria saaliita. Jos kalakantojen tilasta tai ekosysteemin muutoksista on epävarmuutta, ICES suosittelee varovaisempia kalastuskiintiöitä ja asettaa ns. varovaisuusviitearvot, joiden avulla pyritään estämään kalakantojen liiallinen heikkeneminen. ICES korostaa, että sen neuvot perustuvat parhaaseen saatavilla olevaan tieteseen, ovat riippumattomia ja käyvät läpi kansainvälisen vertaisarvioinnin. ICES huomauttaa, että Itämeren kalakantoihin vaikuttavat monet muutkin tekijät kuin kalastus, kuten ilmastonmuutos, rehevöityminen ja ekosysteemin muutokset. ICES on myös kehittänyt uusia menetelmiä arviointien epävarmuuden hallintaan. Esimerkiksi retrospektiivisten mallivirheiden tunnistamiseen ja huomioimiseen on otettu käyttöön uusia käytäntöjä, jotta neuvot olisivat mahdollisimman luotettavia myös muuttuvissa ekosysteemeissä. Suuret muutokset vuosittaisissa kiintiöissä aiheuttavat kalastukselle hyvin suuria vaikeuksia, joten käytännön toiminnan kannalta sääntelyssä tulee pyrkiä niitä välttämään. Viime vuosina saalisrajoitukset ovat monivuotisissa kalastushoitosuunnitelmissa tehtyjen järjestelyjen ansiosta olleet vakaampia ja kalastajat ovat voineet suunnitella toimintaansa paremmin.

Valiokunta korostaa edelleen oikea-aikaisen ja riittävän luotettavan tieteellisen tiedon merkitystä kalakantoja koskevan päätöksenteon perustana. Silakkakannan tilan kehitys osoittaa, että Suomen kanta ja neuvoston ratkaisu silakan kalastuksen jatkamisesta ICES:n tieteellisen neuvon perusteella vuonna 2024 ja 2025 komission ehdotuksen vastaisesti olivat perusteltuja. Pohjanlahden silakoiden kunto on parantunut, eivätkä ne ole enää laihtuneita, kuten erityisesti vuosina 2021 ja 2022. Luonnonvarakeskuksen tutkimuksessa tehtyjen havaintojen ja ICES:n esiin nostamien

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

tarpeiden perusteella Suomi on vaikuttanut aktiivisesti uusien tutkimushankkeiden käynnistämiseen tiedon ja analyysityökalujen kehittämiseksi ICES:n Pohjanlahden silakan neuvon luotettavuuden parantamiseen. Nämä toimet tukevat osaltaan tavoitetta Pohjanlahden silakkakannan säätelystä kestävästi niin ympäristön, kalakannan kuin elinkeinon harjoittamisenkin kannalta. MSY-periaatteen tavoitteena on saavuttaa sellainen kannan koko, jossa kannan tuotantokyky maksimoituu pitkällä aikavälillä. Tavoitteeseen pyritään antamalla kantakohtaisesti kalastussuosituksia suurimmasta mahdollisesta saaliista pitkällä aikajaksolla. Kalakantojen hyödyntäminen on siten ekologisten reunaehtojen ohella tärkeä tavoite.

Valiokunta korostaa Itämeren huonoa tilaa ja sen haitallista vaikutusta kalakantojen kehitykseen tulevaisuudessa. Itämeren kalakantojen monivuotista hoitosuunnitelmaa tulee pyrkiä kehittämään siten, että siinä otetaan nykyistä paremmin huomioon meriympäristön tilassa tapahtuvat muutokset, joiden vaikutukset voivat kumuloidua. Rehevöityminen on edelleen suurin ongelma, mutta mereen kohdistuu enenevästi sen tilaan vaikuttavia paineita esimerkiksi meritulivoimarakentamisen ja ruoppauksen lisääntymisen kautta. Itämeren huono tila vaikuttaa ravintoverkon eri osissa tavoilla, joita ei kaikilta osin tunneta. Lohikantojen heikentymisen syynä on muusta kuin kalastuksesta johtuva heikentynyt eloonjäänti merivaelluksen aikana, ja tietoa tästä tarvitaan lisää. On myös tärkeää, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma.

Valiokunta korostaa ajantasaisen tutkimustiedon merkitystä kalakantoihin kohdistuvien erilaisien paineiden selvittämiseksi ja ymmärtämiseksi. Esimerkiksi merimetsoit voivat vaikuttaa välillisesti kalakantoihin käyttäessään ravinnokseen ahvenia, kuhia ja haukia, joiden väheneminen lisää kolmipiikkikantaa, joka puolestaan käyttäessään ravinnokseen mätää vaikuttaa välillisesti esimerkiksi silakkakantaan. Merimetsojen vaikutus arvioidaan ennen kaikkea paikalliseksi. Lohenpoikasten eloonjäänti merivaelluksen alussa (ns. post-smoltтивaiheessa) on puolestaan heikentynyt samanaikaisesti hyljemäärien runsastumisen kanssa. Tämä ei kuitenkaan todista syy-seuraussuhteen olemassaoloa eli että merivaelluksen alkuvaiheen eloonjäänti olisi varmuudella runsastuneiden hyljemäärien lohenpoikasiin kohdistuneen predaation syytä. Samanaikaisesti hyljemäärien kasvun myötä on tapahtunut muitakin muutoksia, jotka voivat selittää lohen post-smoltтивien eloonjäännin heikentymistä. Valiokunta pitää siten tärkeänä, että myös hylkeiden ja merimetsojen välillisistä vaikutuksista kalakantoihin ja kalastukselle aiheuttamista vahingoista tuotetaan ajantasaista ja luotettavaa tutkimustietoa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp

Helsingissä 9.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd

jäsen Pauli Aalto-Setälä kok

jäsen Marko Asell sd

jäsen Noora Fagerström kok

jäsen Eveliina Heinäluoma sd

jäsen Petri Huru ps

jäsen Christoffer Ingo r

jäsen Vesa Kallio kesk

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Hanna Kosonen kesk

jäsen Johan Kvarnström sd

jäsen Merja Rasinkangas ps

jäsen Sara Seppänen ps

varajäsen Marko Kilpi kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Komissio on antanut ehdotuksen neuvoston asetukseksi Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuonna 2026. Valtioneuvoston selvityksestä (E 70/2025 vp) ilmenevän valtioneuvoston kannan mukaan Suomi kannattaa komission ehdotusta Itämeren kalakantojen suurimmiksi sallituiksi saaliiksi niiltä osin kuin komission ehdotus perustuu suoraan Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) tieteelliseen neuvoon. Vaikka Suomen kannan päälinja on kestävyyttä korostava ja siten oikeansuuntainen, eräissä kalakannoissa olisi varmintä edetä komission esityksen eikä valtioneuvoston perusmuistion mukaan. Komissio on joidenkin kalakantojen osalta ehdottanut ICES:n neuvoja pienempiä kalastuskiintiöitä.

Ympäristövaliokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan Pohjanlahden sekä Pääaltaan ja Suomenlahden silakkakantojen tila on yhä epävakaa, ja kannan elpymisen turvaamiseksi tarvitaan vielä lisää turvaamistoimia. Siksi näillä alueilla tulisi noudattaa komission esityksiä. Pohjanlahdella tämä tarkoittaa suurimman sallitun saaliin asettamista 25 560 tonniin ICES:n ja valtioneuvoston kannan mukaisen vaihteluvälin (55 869—62 684 tonnia) sijaan. Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella komission ehdotus tarkoittaa kokonaiskiintiön pitämistä ennallaan 83 881 tonnissa, siinä missä valtioneuvosto haluaa nostaa kiintiötä peräti 26—48 prosentilla.

Lohen osalta katsomme, että komission esittämät lohen kalastuksen rajoitukset ovat tarpeen ja siksi on hyvä, että valtioneuvosto yhtyy kannassaan komission esitykseen. Pääaltaan ja Pohjanlahden lohen nousu oli tänäkin vuonna vain murto-osa menneistä ajoista. Jatkossakin tarvitaan kansallisia aikarajoituksia turvaamaan isojen emokalojen pääsy kutujokiin kauden alussa. Suomenlahdella pyynnin alkua pitäisi viivästyttää samaksi kuin Pohjanlahdella, sillä Suomenlahden kautta menee paljon lohia Pohjanlahdelle. Lisäksi pyynti tulee kohdistaa vain istutettuihin kaloihin.

Valiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja monivuotisen hoitosuunnitelman tavoitteisiin ja soveltamiseen liittyy monia tulkintaeroja ja epäselvyyksiä ja siksi olisi tärkeää, että Suomi omilla toimillaan pyrkisi selkiyttämään tulkintaeroja ja toimimaan Itämeren kalakantojen elvyttämistarpeisiin vastaamiseksi. Tällä hetkellä valtioneuvoston esitys kuitenkin pikemminkin korostaa tulkintaeroja kalastuspolitiikan toimeenpanosta sekä lisää riskiä ylikalastuksen jatkumiselle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto YmVL 18/2025 vp
Eriävä mielipide

Helsingissä 9.10.2025

Mai Kivelä vas